Knižný klub .týždňa: Trpkejšia ako smrť je žena

.inge Vagačová .kultúra +

15. august 2026

Autor Andreas Marneros, známy nemecký psychiater a psychoterapeut v knihe s týmto titulom objavuje cesty, ako odbúrať strach mužského sveta z rovnoprávnosti. Tvrdí, že samotné zrovnoprávnenie k tomu nestačí. Potrebná je celoplošná „gynekofilná“ kultúra rešpektujúca ženy. Avšak taká, ktorá rešpektuje aj muža.

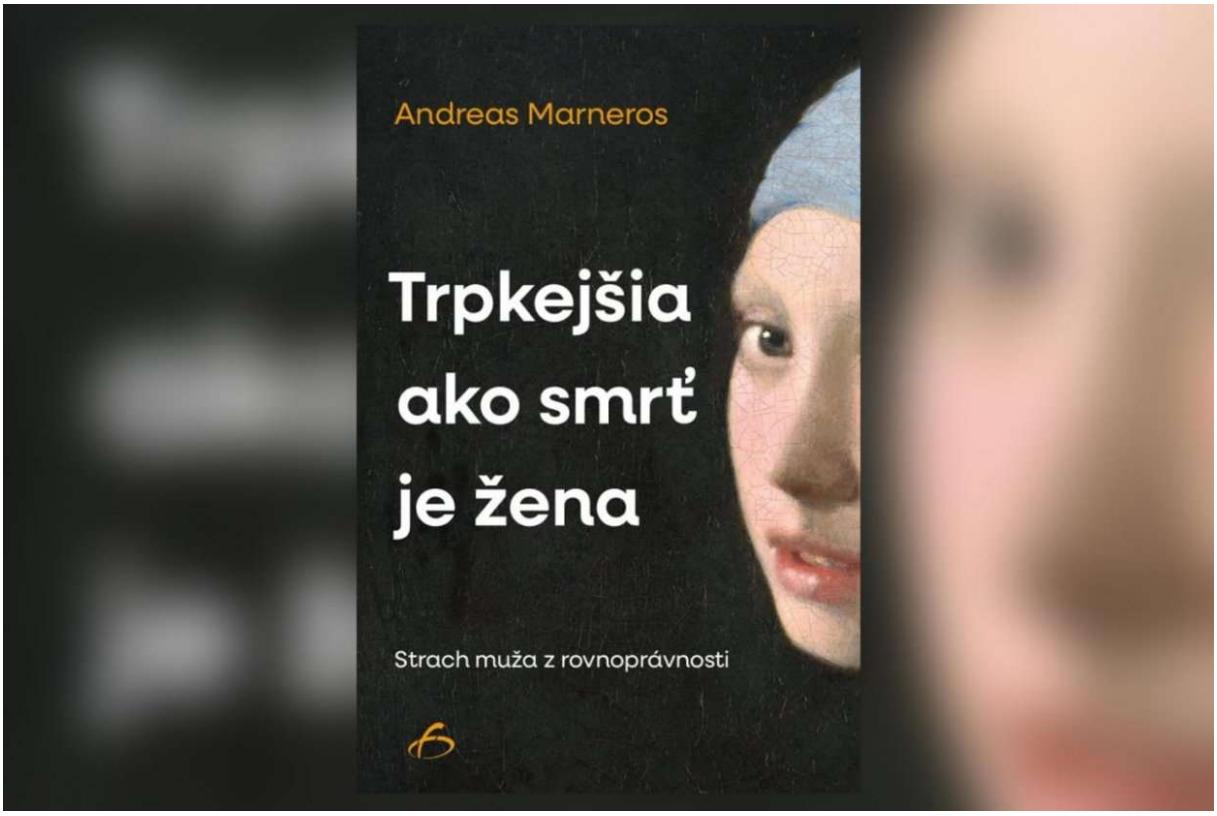

podnetom k rozmýšľaniu a napokon aj napísaniu knihy nad témou, ktorá „práve zažíva konjunktúru, hoci existuje celú večnosť“ boli zážitky jedného bežného dňa, kedy sa zúčastnil ráno stretnutia s kolegyňami a kolegami v nemocnici po uplynulej nočnej službe. Medzi siedmimi referujúcimi o stavoch pacientov, nových prípadoch, bolo šesť žien. „aj toto ráno som s akousi otcovskou pýchou sledoval výkony svojich inteligentných, sebavedomých, schopných a kompetentných mladých kolegýň“. Neskôr v ten istý deň prednášal študentom vyšších ročníkov medicíny a psychológie. Dve tretiny prítomných boli študentky. Diskutujúce, dosahujúce vynikajúce výsledky.

Prečítajte si aj: Knižný klub .týždňa: O pôvode prosperity

Nasledujúcim stretnutím profesora Marnerosa bola popoludňajšia schôdza vedúcich katedier a habilitovaných šéfov kliník a ústavov Lekárskej fakulty. Zhromaždené direktórium pozostávalo z vyše dvoch tretín mužov. Tento obraz mužskej dominancie vo vedúcich pozíciách mu bol dôverne známy, ale tentoraz vyvolal otázky, ktoré si kládol znova a znova. „Sám som jeden z tých, ktorí vyrástli, vyštudovali a urobili kariéru v časoch mužskej dominancie, ako ju odzrkadľujú štatistiky a realita 20

storočia, a veľmi radi zaujali miesto na vrchole ovládanom mužmi. Teda nie je to dôvod na moralizovanie. Je to však príležitosť na diferencované premýšľanie“. Marneros sa rozhodol zhromaždiť poznatky dokumentujúce dejiny vzniku a psychologické mechanizmy vzťahov medzi pohlaviami. Kniha obsahuje množstvo citácií, odkazov na literatúru. Pýta sa prečo ženy nedorazili na vrchol hoci by sa tam jednoznačne mali nachádzať. Dôkladné rešerše dostupných zdrojov prinášajú ohromné množstvo rôznorodých informácií doplňujúcich skladačku spoločného príbehu ľudí, žien a mužov. Prinášajú niekedy prekvapujúce, niekedy až bizarné, niekedy pohoršujúce momenty v dejinách, ktoré prispeli k tomu, že ženy na vrchol stále nedorazili.

Ads by FatChilli

„Nepoznáme ani presný začiatok nadvlády muža nad ženou, ani zaručené dôvody, ktoré k nej viedli. Pokiaľ ide o podmienky vzniku androkratického spoločenského poriadku, okrem veľa kriku okolo patriarchátu ako domnelej reakcie na pra-matriarchát vládne ohlušujúce ticho.“

Marneros hovorí o téme rovnocennosti a rovnoprávnosti muža a ženy ako o téme, ktorá „pučí a prekvitá celé stáročia“. Presnejšie už takmer tri tisícročia odkedy máme k dispozícii jej písomnú dokumentáciu. Existujú však dôkazy, že existovala už tisícročia pred vynájdením písma. A je všadeprítomná. A určujúca pre spoločenské spolužitie a sociálny zmier.

mizogýnia

Nedá mi nedotknúť sa niektorých z termínov, ktoré Marneros v knihe používa. Zdá sa mi to byť užitočné práve dnes, v čase, keď sa niektoré označenia, škatuľkovanie, robí bez rozmyslu a zmyslu. Jedným z takýchto termínov je mizogýnia. „Slovo mizogýnia v slovenčine neznamená nič iné než „nenávisť k ženám“. Skladá sa z gréckych slov „misó“ – nenávidím, resp. mísos – nenávisť a „gyné“ – žena.“

Marneros vysvetľuje, že mizogýnia a popieranie rovnosti sú dve rôzne, nezameniteľné veci. Je nesporné, že keď sa pojmy neostro vymedzia a neriadene splynú, spravidla nastanú problémy. Pojmy okolo mizogýnie nie sú žiadnou výnimkou. Nielen heslo na Wikipédii uvádza pod termínom „mizogýnia“ veľmi široké a pestré spektrum postojov a skutkov nepriateľských k ženám od „nepodporovanie žien“ až po „femicídu“ ale aj nespočetné publikácie na túto tému.

Sledovanie všetkých postojov znevýhodňujúcich ženy ako produktov jedinej negatívnej, averzívnej a deštruktívnej, ba až násilníckej emócie, teda nenávisti, možno ťažko odôvodniť. Vyhlásením nenávisti za spoločný základný motív sa neuľahčí ani vysvetlenie vzniku a prospievania v nej obsiahnutých postojov a činov, ani jej porazenie a odstránenie. Naopak, sťaží sa.

„Pod popieraním rovnosti myslíme negovanie rovnosti a v dôsledku toho aj rovnoprávnosti ženy s mužom. To zasa vedie k diskriminácii žien. Nie nutne k nenávisti k ženám, teda k mizogýnii“, uvádza Marneros.

Ďalším termín, ktorý Marneros používa je gynekofóbia. Definuje ju ako psychologicky-sociálne motivovaný, prehnaný, neodôvodnený až iracionálny strach z potenciálu ženy.

A napokon gynekofília ako rešpektujúci postoj k ženám, ktorý v sebe nesie pozitívne nastavenia a spôsoby správania a zastáva úplnú rovnosť a rovnoprávnosť žien na princípe rovnosti príležitostí.

Veľká časť knihy je venovaná náboženským posilňovačom gynekofóbie. Ak sa chcete ponoriť do súvislostí náboženstiev, Tóry, Svätého písma, „celkom negynekofóbneho Ježiša“, až po prieniky náboženských učení do súčasnosti, je to kniha pre vás. Tak ako celá kniha, aj táto časť obsahuje veľké množstvo rôznorodých poznatkov, prameňov, vysvetlení, ale aj otázok.

obyčajný strach

Čo sa skrýva napr. za pohŕdaním Arthura Schopenhauera ženami, ktorý v 18. storočí tvrdil, že *„keď zákony priznali ženským rovnaké práva s mužmi, mali im prideliť aj mužský rozum“*. Nedá mi ešte aspoň jeden ďalší výrok: *„sú detinské, hlúpe a krátkozraké, slovom, po celý život veľké deti: akýsi medzistupeň medzi dieťaťom a mužom, ktorý je tým pravým človekom“.* Poďme ešte na ilustráciu takýchto vyjadrení k Friedrichovi Nietzemu: *„Šťastie muža znie: ja chcem. Šťastie ženy znie: on chce“.* A tiež ešte aspoň jedno ďalšie: *„Muž, ktorý má hĺbku musí hľadieť na ženičku ako na vlastníctvo, ako na uzamikateľný majetok, ako na čosi predučené k poddanstvu“.*

Podľa Marnerosa za tým nie je nenávisť voči ženám, ale obyčajný strach. Strach, ktorý sa počas stáročí upevňoval prostredníctvom náboženstva, filozofie, právnych systémov, spoločenských noriem, literatúry, umenia, príbehov.

Všetko toto poznanie ale smeruje rovnakým smerom. Len spoločnými silami môžu ženy a muži etablovať gynekofilnú kultúru a isokraciu oboch pohlaví. Môže to byť len výsledok vzájomného rešpektujúceho postoja ženy a muža – spoločného postoja. Neukázali nám cestu, ktorú vnímame, tušíme, cítime“,, už lady Ragnell a rytier Gawain?

Lady: My ženy si zo všetkého najviac želáme suverenitu!

Rytier: Žena, nikto nemôže rozhodovať o tvojom osude, len ty sama!

Lady: To je kľúčová veta, ktorá ma úplne a navždy oslobodzuje spod kliatby!

Citát z básne zo stredovekého cyklu mýtov o kráľovi Artušovi.

Trpkejšia ako smrť je žena: Strach muža z rovnoprávnosti. Vydavateľstvo F, 2025, preklad: Katarína Széherová

andreas Marneros *je profesor, odborný lekár psychiater a psychoterapeut. Bol riaditeľom Kliniky pre psychiatriu, psychoterapiu a psychosomatiku na Martin Luther Universität Halle Wittenberg. Mimoriadne sa zaslúžil o dlhodobé sledovania priebehov závažných psychických porúch, za svoju prácu získal viaceré ocenenia.*

Vo vydavateľstve F, ktorá sa zameriava na reflexiu psychoanalýzy, psychiatrie, psychoterapie a psychosomatiky, vyšiel tiež v slovenskom preklade jeho titul. Môj brat Sizyfos, môj priateľ Minotauros.

Tento obsah ste si mohli pozrieť vďaka tomu, že ste naším cteným predplatiteľom. Ďakujeme!

Ak ste našli chybu, napíšte na web@tyzden.sk.

.inge Vagačová